

ÅRSBERETNING 2020 ØHAVSMUSEET

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	Side 3
MUSEETS GRUNDLAG OG RAMMER MV.	Side 5
NØGLETAL	Side 8
FORMIDLING OG SALG	Side 11
KULTURARV – SAMLINGSANSVAR, RÅDGIVNING OG ARKÆOLOGI	Side 22
LOKALER OG AREALER	Side 25
FORSKNING	Side 26
TVÆRGÅENDE UDVIKLINGSPROJEKTER	Side 29
LEDELSESMÆSSIGE OG FÆLLES PROJEKTER	Side 35

FORORD

Onsdag den 11. marts 2020 godkendte Øhavsmuseets bestyrelse årsberetningen og regnskabet for 2019. De færreste af os omkring bordet havde fantasi til at forestille os, at vi samme aften skulle se et historisk pressemøde med statsministeren om covid-19 og nedlukning af Danmark; herunder museerne.

2020 endte som året, vi vil forbinde med stikord såsom uforudsigelighed, covid-19, nedlukninger og hjemmearbejde.

2020 blev samtidig året, hvor museet oplevede en næsten fordobling i antallet af gæsterne i sommerferien, da Faaborg by og Øhavet for alvor blev opdaget af nogle af de danskere, som ikke kunne rejse udenlands. Covid-19 gav anledning til nytænkning og kreativitet, først og fremmest ved lanceringen af det såkaldt usynlige teater "Under Isen", der havde premiere i september. Audiowalk'en kan opleves på egen hånd på Øhavsstien fra Faaborg til Svanninge Bakker - alle årets dage. Det tilbud er resultatet af et samarbejde med Faaborg Museum og HCA-Centret på SDU med BaggårdTeatret som ledende og udførende aktør.

Året blev ligeledes afsluttet med corona-kreativitet, da vi på Kaleko Mølle kunne tilbyde børn og voksne en aktivitet, hvor de på egen hånd skulle finde poster i området omkring møllen. Aktiviteten havde reference til Nissebanden, som DR havde valgt at genudsende. Omkring 50 benyttede tilbuddet på møllen hver dag i december, og "Under Isen" fik dagligt ca. 10 gæster til at tage teaterturen op til Svanninge Bakker. Imponerende.

Først og sidst stod året dog i forberedelsernes tegn i forhold til lanceringen af første etape af det ny Øhavsmuseum på Faaborg Havn. I januar kunne vi tage imod intet mindre end 9,9 mio. kr. fra Nordea-fonden til aktiviteter i det fri og til faciliteter i det ny museum; herunder en unik landskabsmodel, der bl.a. viser istiden og Øhavets dannelse. I maj modtog museet, varigt, brugsretten til det såkaldte Frølager på havnefronten fra Faaborg-Midtfyn Kommune. De 800 m² i denne bygning udgør første etape af det ny museum og skal rumme udstilling, besøgscenter samt introduktion til Geoparken. Huset blev færdigrenoveret af kommunen og endeligt overdraget i december.

I huset kommer den nytænkende udstilling, som har fået titlen "Mærk dig selv", der finansieres af finanslovsmidler. Sammen med den øvrige del af første etape åbner udstillingen i juni 2021. Besøgscentret vil introducere vores område for gæsterne, mens udstillingen mere alment handler om, hvordan vi som vores forfædre påvirkes af naturen og tillægger den mening.

Vi oplever en stor interesse for og forventning til det kommende museum. Den interesse blev bl.a. konkret udmøntet i en imponerende opbakning til museet, da vi for første gang gik i medierne med det formål at inspirere så mange som muligt til at støtte museet med midler. Tilstrækkelige midler ville kunne udløse delvis momsfrihed på udstillinger i medfør af ligningsloven. På en uges tid bidrog langt over 100 personer med støtte for næsten 35.000 kr. Dertil kom de godt 5.000 kr. fra Hammer Hansen i Faaborg, hvor hver solgt flaske af den særlige Faaborg Rom udløser et bidrag til både museet og kunstmuseet.

Selvom opgaven med at skabe det ny museum er enorm for et trods alt lille museum som vores, var 2020 også præget af andre tiltag. Arresten fik en større designmæssig make-over under nedlukningen i foråret. Vi søsatte en bog med artikler om genforeningen i 1920 set fra Fyn, hvor en række arkiver i kommunen bidrog. Endelig betød en vikingskat og dernæst de imponerende jernalderfund tæt ved Korinth, at omverdenen fik øjnene op for vores arkæologiske arbejde og samspillet med detektorfolk.

Slots- og Kulturstyrelsen gennemførte i sensommer og efterår en kvalitetsvurdering af museet. Dette '360 graders eftersyn' faldt ud til begge parter tilfredshed. Der var en del ros, men også opmærksomhedspunkter for de kommende år. De fleste omhandler forhold, som kun kan falde på plads ved aftaler mellem museet og Faaborg-Midtfyn Kommune, da de handler om rammer og ressourcer.

Endelig blev 2020 præget af, at Øhavsmuseet for første gang fik en egentlig organisation med afdelinger og ledelsesteam. Den beslutning blev ført ud i livet i september og skal sikre, at vi udvikler museet som organisation og som en god arbejdsplads, samtidig med at vi vokser i de kommende år.

God læselyst med denne årsberetning

Peter Thor Andersen, direktør

MUSEETS GRUNDLAG OG RAMMER MV.

Bestyrelsens sammensætning og møder

Ifølge Øhavsmuseet Faaborgs vedtægter er bestyrelsen den øverste myndighed (selveje). Fra og med 2018 er bestyrelsen udvidet, så den består af det maksimale antal: fem med stemmeret og to associerede.

Kommunalpolitikerne Anne-Merete Mikkelsen (A) og Søren Hillers (B) er udpeget af Faaborg-Midtfyn Kommune. De er valgt for perioden 2018-2022 (den kommunale valgperiode). Anne-Merete er af bestyrelsen valgt som næstformand. Jakob Holm, der indtil kommunalvalget 2017 var udpeget af Faaborg-Midtfyn Kommune, er bestyrelsesudpeget medlem 2018-2022 og valgt til formandsposten af bestyrelsen. Professor emeritus Johannes Nørregaard Frandsen er af rektor for SDU udpeget til bestyrelsen for perioden 2019-2023. Torben Melander, forhenværende museumsinspektør og medlem af Faaborg Kulturhistoriske Museumsforenings bestyrelse, er udpeget af bestyrelsen for perioden 2017-2021 og udgik af bestyrelsen ved afslutningen af kalenderåret 2020. Direktør Claus Eskildsen, KAMI i Faaborg, og lektor Lone Søderkvist Kristensen, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning ved Københavns Universitet, er associerede medlemmer 2018-2022.

Museumsinspektør Poul Baltzer Heide er medarbejdervalgt medlem af bestyrelsen, og museets direktør er sekretær.

I 2020 blev der afholdt fire bestyrelsesmøder: to i første halvår og to i andet halvår. Den nye tradition fra 2018, hvor faste medarbejdere og bestyrelse tager på en årlig inspirationstur, måtte desværre udsættes pga. coronaen. I 2018 gik turen til Vadehavscentret og Tårnborghuset i Ribe. I 2019 til Tøndermarsken.

Bestyrelsens arbejde er ulønnet.

Strategisk grundlag

Øhavsmuseet Faaborg er et af Danmarks nyeste museer i sin nuværende form. Det opstod 1. oktober 2015 som en selvejende institution efter opdeling af fusionsmuseet Øhavsmuseet, der blev drevet af Langeland og Faaborg-Midtfyn kommuner som en fælleskommunal virksomhed.

Ved stiftelsen formulerede museet denne mission for sit virke:

Øhavsmuseet Faaborg sikrer kulturarven i sit ansvarsområde, skaber ny viden, formidling og læring og inspirerer samfundet og medborgerne til at se kulturarv og historisk indsigt som en ressource. Museet fokuserer særligt på istidslandskabets dannelse og landskabets kulturhistorie inklusive de mange levne, monumenter og bygningsmiljøer, samt kulturarven knyttet til købstadshistorie og byens rets- og afstraffelseshistorie med afsæt i Faaborgs velbevarede historiske bymiljø og byens ting- og arresthus.

Museet formulerede samtidig følgende vision:

Øhavsmuseet Faaborg vil udvikle sig til en markant institution, der lokalt samler og giver stolthed og samtidig er kendt nationalt og internationalt for spændende forskning samt nyskabende, let tilgængelig og synlig vidensformidling, der årligt gør en forskel for mange mennesker i udstillinger, på ture og digitalt.

Museet arbejder i det daglige ud fra følgende værdier:

Nyskabende – vi gør ikke noget bare af vane eller for at kopiere andre. Vi vil vække opsigt ved at gøre tingene på en uventet måde.

Ambitiøse – Øhavsmuseet Faaborg er tre gange så stort som Faaborg Kulturhistoriske Museer før kommunalreformen, og vi mener ikke, at det er urealistisk, at Fyn og Danmark holder øje med, hvad vi foretager os fagligt og formidlingsmæssigt. Vi vil gerne sætte standarder for at drive museum (uden for storbyerne). Vi skal ikke være et udkantsmuseum.

Brobyggere – vi vil gerne have nogle helt andre i tale (målgrupper) end normalt for museer, og vi vil gerne tænke tværfagligt indadtil.

Strategier for perioden 2020-2022

Bestyrelsen vedtog på sit bestyrelsesmøde den 4. december 2019 treårige strategier (2020-2022) for alle grene af sin virksomhed. Baggrunden for at vælge de tre år var, at museet i samme periode modtager en ekstraordinær bevilling på finansloven (i alt 13 mio. kr.) til realisering af nyt museum på Faaborg Havn og i landskabet. Den bevilling og det projekt præget hele museet. I øvrigt bygger museet videre på en grundlæggende strategi, der blev formuleret tilbage i starten af 2010'erne. De strategiske indsatser skal dermed ses som på én gang ambitiøse og samtidig realistiske mål for de tre år, hvor museet har ekstraordinært mange opgaver at løse og brug for at prioritere ressourcerne skarpt.

Ved årets afslutning godkendte bestyrelsen en specificeret handleplan for 2021, som samtidig var omsat i personlige handleplaner for alle medarbejdere, opdelt i perioder (kvartaler). Dermed søger museets ledelse at sikre et overblik over opgaver og rammer i de krævende år, der står foran.

Museets nye organisering

Fra og med september 2020 består museet af to afdelinger for henholdsvis kulturarv og formidling og salg. Dertil kommer en bygningsdrifts- og administrationsafdeling samt en stab for større udviklingsprojekter.

Kulturarv omfatter forskning, rådgivning af myndigheder og private, arkæologiske undersøgelser (kap. 8), samlingsvaretagelse (indsamling, registrering og bevaring) samt drift af Faaborg Byhistoriske Arkiv.

Formidling og Salg omfatter kommunikation, markedsføring og salg, museumsbutikker og café, udstillinger, events, undervisning, grupper og udlejning.

Stabsfunktionen for større udviklingsprojekter er etableret i medfør af det store projekt med udvikling af nyt museum samt kommende projekter. Her administreres projekter, der er kendetegnet ved at være af en vis størrelse, tværgående i forhold til organisationen samt typisk med en selvstændig økonomi med særbevillinger og fondstilskud.

Slots- og Kulturstyrelsens sammenfatning i indledningen til kvalitetsvurdering 2020

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Øhavsmuseet Faaborgs opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Museet har fulgt tilfredsstillende op på en række forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2013. Der er dog fortsat forhold, som museet arbejder med og som kræver prioriteringer i museets fortsatte udvikling.

Der er udarbejdet en overordnet vision og mission for museet, der er udfoldet i strategier inden for alle områder af museets virksomhed for den kommende treårige periode.

Større udviklingsprojekter er igangsat og der er sket et både kvalitativt og kvantitativt løft i museets forskning og formidling. Museet mangler dog fortsat at løfte forskning inden for nyere tid.

Museet indgår fortsat i og bidrager aktivt til samarbejdet om varetagelse af den arkæologiske virksomhed i regi af Arkæologi Sydfyn – om end der er behov for justering med henblik på øget sammenhæng og kvalitetssikring.

Museet har fortsat bevaringsrelaterede udfordringer mht. opbevaring af museets samling.

Museet arbejder med konsolidering og implementering af organisationsændringer efter fissionen af det tidligere Øhavsmuseet i 2015 og der er foretaget organisatoriske tilpasninger. Økonomien er ved at blive konsolideret, men er endnu sårbar. Der er sat gang i store udviklingsprojekter, herunder realisering af et helt nyt landskabsmuseum på Faaborg havn, hvor museet har skaffet betydelige eksterne samt ekstraordinære statslige og kommunale midler.

NØGLETAL

Museets indtægtskilder

Post	2020	2019	2018	2017	2016
Faaborg-Midtfyn	3.823.231	4.154.810	4.079.550	3.575.530	3.946.812
Kulturstyrelsen (stat)	4.494.675	1.317.486	1.327.569	1.298.130	1.315.027
Fonde mv.	3.532.944	408.000	743.500	121.239	910.000
Arkæologiske opgaver	5.583.921	10.376.779	3.693.684	2.650.050	2.166.792
Entré og salg	487.370	455.663	370.939	341.730	308.415
Egne indtægter i øvrigt	1.410.433	1.447.093	1.854.548	1.103.821	1.777.266
	19.332.574	18.159.830	12.069.790	9.438.649	10.639.732
FMK andel indtægter	20 %	23 %	34 %	38 %	37 %
Offentlige tilskud andel	43 %	30 %	45 %	52 %	50 %

Det fremgår af tabellen, at museets offentlige tilskud bliver fordoblet eller mere af andre indtægter.

Medarbejdere

Post	2020	2019	2018	2017	2016
Faglige årsværk	11	12	8	8	7
Alle årsværk	16	18	12	11	12
Ansatte i "hoveder"	25	41	30	24	22

Det fremgår, at andelen af medarbejdere, der beskæftiger sig med fagligt arbejde (forskning, formidling, samlinger, rådgivning og udgravning) er meget stor på museet.

Ud over de nævnte medarbejdere er der cirka 30 frivillige, der samlet ansås at udføre et årsværk (Kaleko Mølle, Arkivet, bistand med arkæologiske fund).

Undervisning

Post	2020	2019	2018	2017	2016
Alle børn/unge Arresten	246	999	1.406	1.310	683
Alle børn/unge i det fri	718	1.283	724	333	581
Alle børn/unge i øvrigt	30	119	0	138	0

Det fremgår, at Arresten har haft langt færre skoleelever. Det skyldes, at der ikke længere er tilbud i regi af Kulturel Rygsæk i Arresten. Dette obligatoriske tilbud for alle folke- og friskoleelever i kommunen (6-700

elever årligt) er afløst af et tilbud i det fri til og med 2021 (ved Finstrup kirkeruin). Desuden har COVID medført færre skoleklasser i skuldæsonen (forår og efterår), hvor der til dels har været tvangslukket.

Besøgstal og åbningstimer

Post	2020	2019	2018	2017	2016
Alle Arresten	9.728	8.580	8.004	7.892	7.046
Børn	3.239	3.476	3.452	3.363	
Entréindtægt	267.548	239.865	198.520	188.942	186.078
Alle i det fri	2.429	3.304	2.653	1.576	1.593
Børn	879	1.489	1.067	370	
Entréindtægt	63.248	58.332	42.430	41.278	19.456
Alle Faaborg Havn*	2.267	919	1.279	2.039	899
Børn	567	0	200	462	
Alle Den gl. Gaard	1.411	2.490	4.692	3.519	5.150
Børn	329	361	914	720	
Alle Kaleko	6.831	2.884	3.738	3.612	3.093
Børn	1.831	578	553	743	
Arkivet	146	378	300	289	-
Formidling andre	326	4.712	674	175	-
Alle gæster	23.138	23.267	21.340	19.102	17.781
Børn	6.860	7.263	6.186	5.673	4.578
Åbningstimer	1.470	2.167	2.121	2.110	1.869
Al entré	367.284	334.845	248.650	245.695	216.834

Indtil 2019 var der udstillinger i den gamle banegård. I 2019 var der formidling i kulturhuset Helios og arrangementer i Frølageret, der i 2020 havde en åben foyer med introduktion til det kommende museum og Geoparken i perioden juli-september. Bygningen åbner som Øhavsmuseets etape 1 i 2021. Fra og med 2017 til og med 2019 er der lagt 500 til sommerens besøgende på Kaleko Mølle. Tallet er et (konservativt) skøn over, hvor mange der besøger møllen uden for åbningstiden hen over året. I oktober 2020 blev der opsat en tæller, som viste, at en betragtelig mængde gæster ser møllen og mølleværket med mølledam uden for åbningstiden. Oversigten viser, at besøgstallene er stabile eller stigende, men viser også med al tydelighed, at et nyt samlet museum med et større flow af gæster ad gangen vil skabe en langt bedre driftsøkonomi ud over de faglige og formidlingsmæssige mål, som museet har med det ny museum.

Medlemskaber og formaliserede samarbejder

Øhavsmuseet Faaborg indgår sammen med Svendborg Museum, Langelands Museum og Østfyns Museer i arkæologienheden "Arkæologi Sydfyn", der er rammen om det bygherreakæologiske arbejde, samt andre opgaver på projektbasis. Enheden ledes rent juridisk af Øhavsmuseet Faaborg.

Øhavsmuseet Faaborg har for minimum tre år frem forpligtet sig til at blive betjent af Bevaringscenter Fyn, som Langelands Museum driver. I dette samarbejde indgår desuden de tre andre arkæologiske museer og de to museer på Ærø. Museet varslede i efteråret 2020 en nedjustering af timetallet (halvering), gældende fra og med 2024. Det skyldes en behovsvurdering kombineret med behovet for at skære basisudgifter til.

Reelt set er timetallet 2020-2023 også 50 %, da et fælles projekt, som er initieret af bevaringscentret og bl.a. omfatter udstillinger, hvert år lægger beslag på halvdelen af timerne.

Rent driftsmæssigt har museet som selvejende institution en driftsoverenskomst med Faaborg-Midtfyn Kommune. Den giver museet en række ydelser knyttet til økonomisystemer, fakturering og personaleadministration. Museet har også en aftale fra 2010 med Museumsforeningen i Faaborg, der ejer Holkegade og Kaleko Mølle, vedr. brugen af Den gamle Gaard, møllen mv.

Museet er medlem af Organisationen Danske Museer, Museumsforum Syddanmark, Kulturarv Fyn, Museumstjenesten, Historisk Samfund Fyn, Sammenslutningen af Lokalarkiver, Sammenslutningen af Lokalarkiver på Fyn, Faaborg-Midtfyn Arkivsamvirke, Sammenslutningen af Danske Småøer, Museernes Udgravningsdata, Foreningen af Fagarkæologer, Politihistorisk Selskab, Fængselshistorisk Selskab, Landsforeningen til Bevaringen af Film, Dansk Møllerforening, BYFO, By og Land Faaborg, Sydfyenske Veteranjernbanes forening, Vores Faaborg og Egn, Destination Fyn. Mmex, Cisterciensernetværk, landskabsarkæologisk netværk, Mesolitisk og Neolitisk Netværk, Middelalderarkæologisk Metodenetværk.

Tillidshverv

Tissel Lund-Jacobsen er formand for kulturmiljørådet under Kulturarv Fyn. Bestyrelsesmedlem i SLA Fyn.

Poul Baltzer Heide er medlem af brugerrådet for Naturstyrelsen Fyn.

Peter Thor Andersen er medlem af bestyrelsen for Geopark Det Sydfynske Øhav, advisory board for Bike Island Fyn, Aftagerpanelet på SDU (institut for Historie og oldtidskundskab), suppleant i Vores Faaborg og Egn (turisme, erhverv, handelsstandsforening) samt næstformand for Ryslinge Høj- og Efterskole.

FORMIDLING OG SALG

Indledning

For Formidling og Salg på Øhavsmuseet i 2020 må kodeordet siges at være forandringsparathed. Grundet landets udfordring med coronatruslen blev stort set intet af året som planlagt. Rigtig mange tiltag måtte aflyses, udsættes eller i 11. time ændres for at imødekomme et uforudsigeligt år. Til gengæld var det fantastisk at opleve et år, hvor Arresten satte besøgs- og salgsrekord, ligesom et helt nyt format, audiowalk i Svanninge Bjerge, blev en stor succes.

På de interne linjer var 2020 året, hvor museet fik en samlet afdeling for Formidling og Salg. Afdelingens fokus er på alle museets gæsterettede aktiviteter og dækker derfor områderne: udstillinger, events, ture i det fri, undervisning, bogudgivelser, ekstern kommunikation og salg.

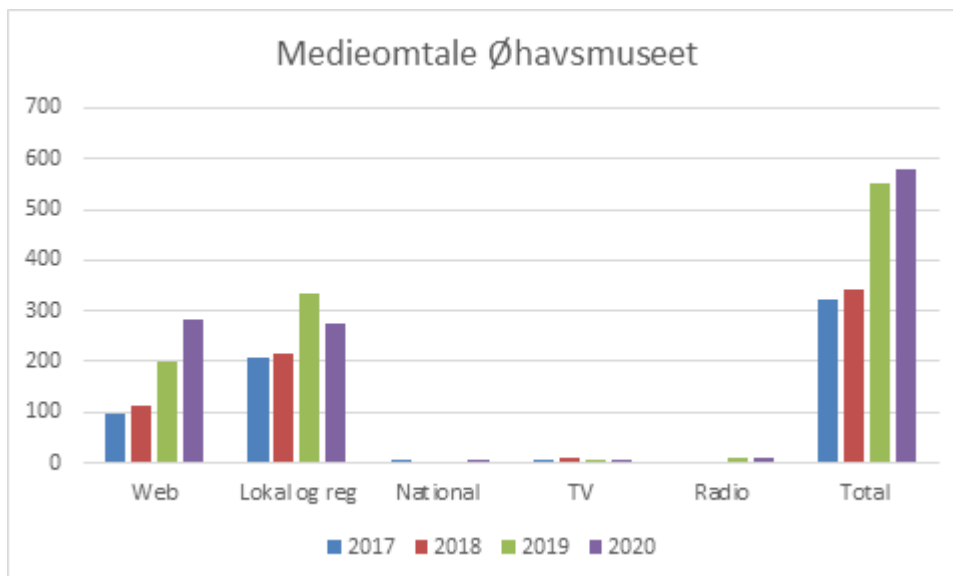
Ekstern kommunikation

I 2020 var der fokus på at styre den eksterne kommunikation. Museet gik bort fra at have én kanal, hvor alle budskaber udsprang fra, til at have et skarpere snit mellem de forskellige satsninger. Det betyder, at Arresten har fået sit eget univers; det nye museum og de mange ture i det fri har fået eget univers; og sidst men ikke mindst er ASLAKR etableret – et univers for dem, der vil gå i dybden med bl.a. arkæologi. Denne opdeling vil for alvor kunne opleves fuldt udrullet i 2021.

En anden vigtig faktor i styrkelsen af kommunikationen, er, at museet for første gang har valgt at tilkoble et fast design- og kommunikationsbureau. Valget er faldet på firmaet Hovedkvarteret, og vi forventer os meget af dette samarbejde i årene frem.

Omtale i vækst

I 2020 fastholdt museet det flotte løft i medieomtale, som blev opnået i 2019. Eksempelvis nåede omtale i print- og webmedier op på hele 565 artikler mod 539 året før. Særligt den lokale og regionale omtale er i vækst. I de kommende år bliver det et fokusområde at styrke indsatsen i forhold til national dækning. Her er vi forvisset om, at en proaktiv indsats samt åbningen af et nyt museum vil sikre dette.

Det skal bemærkes at kategorien "radio" ikke er opgjort for 2017 og 2018.

Website og sociale medier

I 2019 gik museet i luften med en ny hjemmeside og med et styrket fokus på sociale medier. Dette site blev forsat udbygget i 2020. Museet oplevede en pæn stigning i antal følgere på Facebook, hvor museets profiler rundede 2.600 følgere (mod 2000 i 2019), samt på Instagram, hvor antallet af følgere steg fra 800 (2019) til godt 1.400 i 2020. For at styrke museets samlede indsats fik Arresten egen profil, og museet etablerede det digitale univers ASLAKR for alle med interesse for at ”nørde i detaljen”. Gruppen har fået sit navn efter den runesten, der blev fundet tæt på Faaborg, og som bærer teksten AslakR. Det er ambitionen, at dette digitale community skal udbygges til også at indeholde events, hvor medlemmer kan mødes om deres fælles interesse. ASLAKR har pt 287 medlemmer.

Arrestens grafiske ansigtsløft

I 2020 blev Arresten gennemgået fra kælder til kvist i relation til at ensarte det udtryk, museet har. Mange udstillingselementer er kommet til museet gennem flere år, og det har betydet, at det var tid til at stramme op på det samlede udtryk. Hovedparten af alle formidlingsskilte blev udskiftet, og derudover blev den grafiske profil udrullet i såvel den eksterne kommunikation som i billet- og butiksområdet. Dette har medført, at Arresten nu fremstår som en helhed med en rød tråd, der går gennem alle de kontaktpunkter, gæsten oplever. Trods nedlukningen i foråret er vi sikre på, at den indsats, sammenholdt med en sommer, hvor Faaborg havde mange gæster, førte til det store løft. I flere uger var besøgstallet fordoblet, og året endte derfor med et samlet besøgstal på 9.728 gæster.

Kommunikation om nyt museum

I forhold til den kommunikation, der havde relation til det nye museum, var ambitionen at kommunikere løbende via hjemmesiden og de sociale medier samt lave PR-nedslag, når milepæle blev nået. Disse tiltag blev udfordret, da datoen for en mulig åbning blev skubbet flere gange. At tænke i nye formater var derfor vigtigt. Her blev en mindre 'pop-up' i udstillingens foyer et af sommerens tilløbsstykker, hvor godt 2.300 lagde vejen forbi.

Talks trods restriktioner

Mange af de fora, hvor Øhavsmuseet de senere år har spillet en aktiv rolle, kunne ikke gennemføres i 2020. Det gælder bl.a. kulturarrangementer og festivaler samt mange af de foredrag, museet typisk inviteres til at afholde. Også det kaldte på nye formater, og det lykkedes at gennemføre to talks, der blev transmitteret live, så endnu flere kunne følge med hjemme fra stuerne. Den første talk foregik den 26. juli på kajen ved det nye museum og havde fokus på udviklingen af Faaborg – herunder museet. Her deltog borgmester Hans Stavnsager og museumsdirektør Peter Thor Andersen. Året sluttede med den anden talk, hvor flere af byens aktører bidrog til en debat om, hvad Faaborg kunne lære af et år med corona-restriktioner. Øhavsmuseet dannede rammen om hele debatten, der blev live streamet på fyens.dk den 26. november. Utrolig mange kiggede med, og hver enkelt seer fulgte i gennemsnit med i 24 minutter, hvilket fyens.dk tolker som et meget flot resultat.

Undervisning

Øhavsmuseets undervisning er relateret til museets satsninger i Arresten og i det fri. Perioden, hvor der kunne gennemføres undervisning, har været begrænset pga. de to nedlukninger i henholdsvis foråret og efteråret. I perioder har museet været helt nedlukket – i andre har undervisningen været mulig at gennemføre i takt med, at de enkelte klassetrin kom tilbage på skolerne. I begyndelsen af året betød det en

del annulleringer af planlagte undervisningsforløb, og at langt færre bestilte undervisning efterfølgende, idet skolerne af god grund var tilbageholdende med at planlægge ture.

Coronasikker undervisning

I 2020 var der fokus på at tilrette de eksisterende undervisningsforløb, så de kunne gennemføres uden smitterisiko. Mange oplæg i Arresten blev gennemført således, at underviseren samlede gruppen i retssalen, hvor det er nemmere at holde afstand. Herefter besøgte eleverne celler mv. på egen hånd. Desuden blev restriktioner med afspritning, mundbind og udlevering af engangshandsker indført, så både elever, lærere og medarbejdere havde en sikker oplevelse.

Også ture i det fri blev gennemført med større afstand, og indkøb af mobilt lydudstyr gjorde det muligt at holde større afstand mellem eleverne.

Kulturel Rygsæk ved Finstrup kirkeruin

2020 var året, hvor Kulturel Rygsæk for 2. år i træk inviterede kommunens elever fra fri- og folkeskoler til Finstrup kirkeruin, tæt ved Holstenshuus. Tilbuddet blev lanceret i 2019 og forsætter frem til 2021. I alt 614 elever gennemgik undervisningsforløbet ved Finstrup, og succesen kom i hus, takket være det faktum, at forløbet, modsat mange andre, ikke fik behov for aflysninger pga. corona-restriktioner.

Ud over disse tilbud besøgte også et mindre antal elever Kaleko Mølle i 2020, mens ingen henvendte sig med et ønske om undervisning i Den Gamle Gaard.

Forbedret synlighed på hjemmeside og ekstern platform

Mens færre elever har haft mulighed for at besøge museet, så har museet gjort en indsats for at optimere kommunikationen om undervisningstilbud. 11 forskellige oplæg præsenteres nu på museets hjemmeside og kan bookes fra førskole til ungdomsuddannelser. Derudover kan skoler over hele landet booke samme undervisningstilbud via portalen www.skoletjenesten.dk

Som et led i bevillingen fra Nordea-fonden "Landskab i Fællesskab" vil museet i 2021 udvikle tilbud i det fri, der er særligt målrettet dagtilbud og indskoling, hvilket vil styrke museets udbud til denne målgruppe.

Projekter

Museet gennemførte i 2020 to undervisningsprojekter: Et forløb med Kulturel Rygsæk, der er et obligatorisk tilbud til alle børn og unge i kommunen og har flere partnere. Dertil forløbet Geo Bio Science Center Syd, ledet af eksterne aktører og med refusion af museets tidsforbrug. Projekterne gennemgås nedenfor.

Navn	Kulturel Rygsæk ved Finstrup: "Kan man måle hellighed?"
Beskrivelse	Med dette projekt ønskes det at skabe et forløb, der ligger op ad museets satsning på kulturhistorien ude i landskabet. Forløbet henvender sig til eleverne i 7.-9. kl. og inddrager historie og kristendom med matematik tilknyttet som redskabsfag. Undervisningen foregår ved Finstrup kirkeruin og varer 2,5 timer. Målet er at give eleverne en forståelse for, hvordan den materielle kultur kan analyseres og dermed give viden om den sammenhæng, som den pågældende kilde har indgået i. Der arbejdes med Finstrup kirkeruin som et eksempel på materiel kultur. Med udgangspunkt i dette eksempel skal eleverne lære at arbejde med en kilde, der adskiller sig væsentligt fra f.eks. billeder, tekst og lyd.

Effekt	Rammerne i Kulturel Rygsæk er særlige, fordi skolerne ikke skal melde sig til, men pr. definition deltage i de tilbud, der er en del af rygsækken. Det giver en meget stor berøringsflade med både folkeskoler og friskoler fra hele kommunen. Derudover giver det en massiv erfaring med det pågældende undervisningstilbud, der forbedrer vores undervisning generelt. Forløbet udbydes også til andre skoler og lejrskoler uden for Faaborg-Midtfyn Kommune.
Tid og ressourcer	Projektet blev udviklet af museumsinspektørerne Mette Broch Jacobsen og Poul Baltzer Heide fra november 2018 til juni 2019. Forløbet blev første gang afviklet i efteråret 2019. I 2020 er forløbet atter blevet gennemført, hvor i alt 614 elever og 21 lærere deltog.

Navn	Geo Bio Science Center Syd
Beskrivelse	Museet deltager som partner i det flerårige samarbejde GeoBio Science Center Syd, der er etableret mellem Faaborg Gymnasium, Syddansk Universitet og Faaborg-Midtfyn Kommune. Projektet er oprindeligt støttet af Region Syd og har haft elever fra hele Danmark. Museets rolle har været at udvikle og varetage undervisning inden for fagområderne historie og geografi, konkret med afsæt i Svanninge Bakker og Bjerge. Projektet åbnede for undervisning i foråret 2018, og museet har siden da afholdt en lang række undervisningsforløb både i det fri og på SDU's feltstation i Svanninge Bakker. I forbindelse med projektet har museet desuden udviklet en række undervisningsmaterialer på skrift og film. I sommeren 2020 fik projektet tildelt en stor bevilling fra Novo Nordisk Fonden, således at tilbuddet kan løbe i yderligere tre år. Museet deltager på samme måde som tidligere. Pga. COVID-19 blev der kun afholdt en lille del af de planlagte undervisningsforløb.
Effekt	Projektet har for museets vedkommende løftet flere formål, idet projektet dels har givet rammer (refusion) til udvikling af undervisningsforløb, herunder afprøvning på 'rigtige' klasser; dels har medvirket til opbygning af blivende materialer (kompendium og film/kort) og sikret flere elever til undervisningen i det fri.
Tid & ressourcer	Forløbet foregik i Svanninge Bakker, hvor 96 elever deltog, og Tissel Lund-Jacobsen, Nina Boutrup og Poul Baltzer Heide forestod fundervisningen. Poul Baltzer Heide har stået for udviklingen af undervisningsmaterialer og administration af projektet.

Udstillinger, særaktiviteter og publikationer

Flere små og store udstillingstiltag samt en kæmpe forandringsparathed har kendetegnet året 2020. Nye formater blev afprøvet, hvor andet måtte aflyses grundet restriktioner.

Udstillinger

I relation til udstillinger var året præget af usikkerhed om tidsplanen for overtagelsen af Frølageret. Oprindeligt var det forventningen, at museet kunne rykke ind i efteråret 2020, men det stod hen over året klart, at den tidsplan ikke ville holde. Indflytningen endte med at blive skubbet til sommeren 2021 (læs

mere om den nye udstilling i Frølageret under Årsberetningens afsnit om Udviklingsafdelingen). Arresten fik et gennemgribende grafisk ansigtsløft, og i Den Gamle Gaard modtog museet den første særudstilling, udarbejdet af de seks museer, som benytter konserveringsværkstedet i Rudkøbing. Den fælles overskrift på udstillingen var "Magtens Grundstof". Udstillingen "Fortidens og Fremtidens Landskaber" fra 2018 blev i løbet af 2020 vist som vandredstilling forskellige steder i landet, og projektet blev tilføjet en serie af filmproduktioner, som lanceres i foråret 2021. Endelig bød året på en mindre udstilling om genforeningen i anledning af 100-års jubilæet i 2020, og året blev rundet af med en coronavenlig udendørs aktivitet ved Kaleko Mølle. Tv-serien Nissebanden, der i sin tid blev optaget ved den gamle vandmølle, blev genudsendt af DR, og mange små og store nissefans besøgte Kaleko Mølle i december måned.

Publikationer – Stavn og Genforeningen set fra Fyn

I november lancerede museet årets *Stavn*, der er en samling af artikler fra lokalarkiverne omkring Faaborg og omegn. Kommunens mange lokalarkiver gik ligeledes sammen om bogen *Genforeningen set fra Fyn*. Publikationen blev utroligt positivt modtaget, og samtlige 400 eksemplarer blev hurtigt udsolgt. Tiden vil vise, om dette samarbejde har givet arkiverne blod på tanden i forhold til at udgive andre publikationer, der på samme vis dedikeres til udvalgte temaer.

Særaktiviteter og ture

Grundet corona-restriktionerne var 2020 et år, hvor museet ikke som vanligt kunne afholde de forskellige særaktiviteter hen over året. Eksempelvis havde museet i regi af Klub Ø lanceret et større program, som måtte opgives igen. Heller ikke Kulturnatten eller en særåbning med "Jul i Arresten" kunne gennemføres. Glædeligt var det til gengæld, at museet med støtte fra Faaborg-Midtfyn Kommune kunne præsentere en række særlige events og aktiviteter i sommerferien, som var mulige at gennemføre trods restriktionerne.

Ligesom i de forgangne år bød også 2020 på flere ture ud i det fri. Især de populære snorkelture var en vigtig del af museets tilbud til gæster. Corona-restriktionerne kom dog til at udfordre afviklingen af de mange ture, da våddragterne skulle i 72 timers karantæne. Derfor måtte godt 50 % af de annoncerede ture aflyses. Indtægten blev således kun på 63.248 kr. Takket være Nordea-fondens bevilling ved projektet "Landskab i Fællesskab" bliver det i 2021 muligt at købe mere udstyr og dermed give flere gæster muligheden for at opleve Øhavet gennem snorkelbriller. Samme bevilling fra Nordea-fonden betød også, at museet kunne udvikle ture, der var særligt målrettet familier med børn. Det nye tilbud blev utroligt godt modtaget.

Museet gennemførte også i 2020 guidede cykelture, der bl.a. tog gæsterne med på besøg hos de lokale vinproducenter Kimesbjerggaard Vingaard og Grands Vin. Turene, der kaldes "Bike & Wine", blev gennemført på torsdage i højsæsonen. I alt 78 gæster deltog på disse ture, hvilket var en meget tilfredsstillende stigning i forhold til året før, hvor tallet lå på 20 deltagere, fordelt på 3 ture.

Museet mærker derudover en stigende efterspørgsel på vandreture med guide til Svanninge Bakker og Pipstorn Skov. Desværre var disse tilbud, som alt andet, ramt af mange aflysninger. I alt deltog 184 gæster på turene, hvilket udløste en indtægt på 8.500 kr., der gik til lønudgifter.

Som noget nyt lancerede Øhavsmuseet 2 forskellige pakketure til Faaborg. Det skete i samarbejde med Faaborg Museum, Syd Fyenske Veteranjernbane og Røgericafeen. Tanken var, at tilbuddet om et fuldt tilrettelagt dagsprogram kunne tiltrække flere busselskaber, end hvis hver attraktion havde tilbudt sine oplevelser separat. Reaktionen på pakketurene var positive, og dialoger blev indledt med interesserede busselskaber. Dette var dog et marked, der med nedlukningen forsvandt fra den ene dag til

den anden, og derfor kunne blot en enkelt pakketur afvikles. Vi er dog overbeviste om, at vi med denne type samarbejde kan sikre langt flere gæster til byen fremover, og det er da også planen at relancere turene, når Danmark åbner op igen.

Projekter

Nedenfor præsenteres 9 større projekter inden for Formidling og Salg, som har været i fokus i 2020.

Navn	Ansigtssløft til Arresten
Beskrivelse	I en situation, hvor museets medarbejdere anvender en stor del af udviklingstiden på det nye museum på havnen, var det nødvendigt at iværksætte andre tiltag for ikke at tabe det voksende antal gæster, der årligt besøger Arresten. Derfor valgte vi at sætte ind med en ny visuel identitet, der skulle harmonisere udstilling, markedsføring og butiksvarer.
Effekt	<p>Ønsket var at skabe sammenhæng i det visuelle udtryk, der omfatter både udstillingen, markedsføringen og butiksvarerne. Det er alene udtrykket og ikke selve indholdet i udstillingen, der blev ændret.</p> <p>Målet var at fastholde besøgstallet fra 2019. For at forstå dette mål skal det medtages, at Arresten i 2020 ikke længere modtog besøgende via det kommunale projekt Kulturel Rygsæk. I 2019 bidrog projektet med 600 skolebesøgende, som af ovennævnte årsag ikke ville bidrage til besøgstallene i 2020.</p> <p>Trods nedlukningen fik Arresten besøg af 9.728 gæster og lå dermed på niveau med det flotte besøgstal fra 2019. Dertil var et øget fokus på at løfte design på butiksvarer med til at sikre en indtægt pr. gæst på 4,6 kr. Resultatet er til dato det bedste.</p> <p>Ambitionen var også at fastholde de gode anmeldelser på Google og Tripadvisor.</p> <p>På Google steg anmeldelserne fra 103 til 149, og Arresten fastholdt sit snit på 4,3 (på en skala fra 1-5).</p> <p>På Tripadvisor steg anmeldelserne fra 77 til 84, og snittet blev fastholdt på 4,5 (på en skala fra 1-5). Dermed er Arresten fortsat nr. 1 på listen over 42 aktiviteter i Faaborg.</p>
Tid og ressourcer	<p>Grafik og tryk: 60.500 kr.</p> <p>Hertil blev egen udviklingstid skønnet til ca. 150 timer.</p> <p>Faaborg-Midtfyn Kommune støttede "Kend en Kriminel" med 8.000 kr. fra aktivitetspuljen. Resterende finansiering blev hentet over driften</p>

Navn	"Kend en kriminel" i Arresten
Beskrivelse	Arresten har potentiale til at nå unge museumsgæster, som ellers typisk er svære at lokke på museum. I Arresten oplever vi, at de unge finder en relevans i mødet med det stof, vi præsenterer for dem. Med tiltaget "Kend en kriminel" ville vi gerne lægge op til endnu mere stillingtagen og diskussion, både de unge imellem og inden for eksempelvis den

	familiegruppe, man besøger udstillingen sammen med. Ved at koble den allerede eksisterende udstilling med holdninger, som alle uundgåeligt har til ret og retfærdighed, lagde vi op til, at de unge skulle besvare spørgsmål, der var iscenesat på forskellig vis.
Effekt	<p>Det overordnede mål for formidlingen var, at den skulle styrke lysten til diskussion og stillingtagen, når det gælder kriminalitet og straf. Den skulle samtidig konfrontere de besøgende med deres egne fordomme.</p> <p>I løbet af sommeren kunne vi lytte os til, at mange af de snakke og diskussioner, vi ønskede med udstillingen, også blev en realitet. Flere bemærkede til Arrestens museumsvært, at idéen var spændende og gav god anledning til at reflektere over, at ret og straf på ingen måde er sort/hvidt.</p>
Tid og ressourcer	<p>Grafik og tryk: 13.450 kr.</p> <p>Materialer: 2.300 kr.</p> <p>Hertil blev egen udviklingstid skønnet til ca. 70 timer.</p> <p>Faaborg-Midtfyn Kommune støttede "Kend en Kriminel" med 8.000 kr. fra aktivitetspuljen. Resterende finansiering blev hentet fra Domstolshistorisk Selskabs gave (54.168 kr.) og fra driften.</p>

Navn	Ekstra sommeroplevelser i en tid med covid
Beskrivelse	<p>I sommeren 2020 blev det muligt for kulturaktører at søge et særligt kommunalt tilskud, der skulle sikre, at børn og unge fik adgang til flere oplevelser i en covid-tid.</p> <p>Øhavsmuseet søgte om midler til at opgradere oplevelser i Arresten og i Den Gamle Gaard. Ligeledes blev der søgt om tilskud til at eksponere de nye oplevelser over for borgere og turister.</p> <p>Til Arresten ansøgte museet om tilskud til at ansætte en ekstra formidler hen over sommerperioden. Formidlerens rolle var dels at tage imod børn og deres familier, dels at formidle rundt omkring på museet og stå for de ekstra praktiske hensyn som afspritning og rengøring ifølge corona-restriktionerne.</p> <p>I Den Gamle Gaard blev særlige aktiviteter udviklet til børn og unge. I den forbindelse ansøgte museet om støtte til ansættelse af de nødvendige formidlere. En af aktiviteterne var muligheden for at løse små maritime opgaver og modtage et matrosdiplom. Aktiviteten havde tidligere betydet en ekstra udgift for den besøgende, men med støttemidlerne blev oplevelsen nu gratis for kommunens børn og unge.</p> <p>Ligeledes blev der etableret en bane til bueskydning, hvor børnene kunne prøve kræfter med ét af historiens allervigtigste værktøjer og våben: langbuen. Sammen med en instruktør lærte børnene at skyde med bue og pil.</p>
Effekt	De nye tiltag betød, at 317 børn deltog i aktiviteter i Den Gamle Gaard, mens 1.712 børn besøgte Arresten.

	<p>Sommerens mange besøgende i Arresten betød, at den ekstra vært gjorde en afgørende forskel i formidlingen til børn og unge og var utvivlsomt medvirkende til, at den store gæstetilfredshed blev fastholdt, selv i en periode med et langt større antal besøgende end de tidligere år.</p> <p>Aktivitetshæfterne, som børnene brugte til at tage deres matrosdiplom, var særdeles populære, og stort set alle børn, der besøgte museet, deltog.</p> <p>Bueskydningen blev afviklet i ugerne 31 og 32 og var ligeledes en populær aktivitet. Den tiltrak børn (med familier), hvor nogle endda mødte op flere dage i træk – bare fordi det var så sjovt, ifølge de unge gæster.</p>
Tid og ressourcer	<p>Faaborg-Midtfyn Kommune støttede aktiviteterne på følgende vis:</p> <p>Tilskud til materialer 2.642 kr.</p> <p>Tilskud til aflønning 7.000 kr.</p> <p>Tilskud til synliggørelse 10.000 kr.</p> <p>I alt tilskud til aktiviteter: 52.642 kr.</p> <p>Da aktiviteterne blev tilbudt gratis til byens borgere, var der ingen direkte indtægt forbundet med aktiviteterne.</p>

Navn	Åben foyer på det kommende Øhavsmuseum
Beskrivelse	I samarbejde med Faaborg-Midtfyn Kommune blev det kommende museum åbnet i højsæsonen med en mindre udstilling i foyeren. Her kunne interesserede finde information både om det nye museum og om alt det, vores område har at byde på i løbet af sommeren. Også formidling om den kommende geopark var en del af udstillingen. Selve lanceringen af udstillingen blev iværksat op til sommerferien, hvor borgmester Hans Stavnsager og museumsdirektør Peter Thor Andersen deltog i en live streamet talk direkte fra kajen ved museet. Arrangementet blev gennemført i samarbejde med lokale foreninger, Fyns Amts Avis og radiokanalen Det Rigtige Faaborg.
Effekt	<p>Udstilling og talk understøttede den udvikling, som museet og Faaborg gennemgår i disse år og gav interesserede borgere mulighed for at komme tættere på museumsbyggeriet.</p> <p>Ligeledes satte debatten mellem borgmester og museumsdirektør fokus på den strategi, der ligger for udviklingen af hele havneområdet i Faaborg. I alt besøgte 2.267 foyeren fra juli til september.</p>
Tid og ressourcer	Arrangementet blev gennemført uden brug af særlige projektmidler.

Navn	Udstillingsprojektet "Fortiden i Fremtiden"
Beskrivelse	Konserveringsværkstedet i Rudkøbing tog initiativ til et samarbejde med de seks museer, som benytter værkstedet. Der er søgt midler til nyt udstyr, og det er bl.a. brugen og effekten

	af udstyr, som vises på særudstillingerne. Den enkelte udstilling med eget tema udlånes på skift mellem de seks museer. Temaerne er givet ud fra de genstandstyper, der konserveres.
Effekt	Projektet giver årlige særudstillinger, der belyser forskellige samlingsbaserede fynske emner. Derudover kaster udstillingerne lys på den bevaringsindsats, som sikrer de danske museumssamlinger. Udstillingerne henvender sig ikke mindst til lokalt interesserede. I 2020 blev den første udstilling set af 1.411 besøgende.
Tid og ressourcer	Projektet ledes af Langelands Museum, og i 2020 deltog museumsinspektør Nicolai Garhøj Larsen på vegne af Øhavsmuseet. Omfanget er ca. et månedsværk. Der er ikke fondsmidler til udstillingsdelen. Første udstilling "Magtens Grundstof" blev vist for publikum i Den Gamle Gaard i sommeren 2020. Næste udstilling har titlen "Frosset i tid" og vises samme sted i 2021.

Navn	Nissebanden på Kaleko Mølle
Beskrivelse	I 2020 blev julekalenderen "Nissebanden" genudsendt på DR Ramasjang. Kaleko Mølle blev i sin tid valgt som Tv-seriens udendørskulisse, og det tiltrækker altid nisseglade børn til møllen i december. I 2020 var det ikke muligt at holde møllen åben pga. coronarestriktionerne, og der blev derfor udtænkt og etableret poster i det fri, hvor gæsterne selv kunne gå på jagt efter "Julemandens gode humør". Der blev desuden opsat stemningsfuld belysning i Kaleko Mølle, og i vinduerne kunne gæsterne finde enkelte rekvisitter fra julekalenderen, som var synlige udefra.
Effekt	Formålet var at kreere en coronavenlig aktivitet i en tid, hvor stort set alle andre juleaktiviteter ikke kunne gennemføres. Aktiviteten blev en udelt succes. Vi opnåede en meget flot medieomtale, og besøgstallet var overordentligt positivt. Da vi af hensyn til coronaen valgte ikke at have bemanning på stedet, var der i stedet opsat en lille digital 'gæstetæller'. Ifølge tælleren besøgte 1.658 Kaleko Mølle i december.
Tid og ressourcer	Projektet blev gennemført med en udgift til materialer og grafiker på 2.500 kr. Dertil kom en udgift til arbejds løn på 2.000 kr. Museets medarbejdere anvendte i tilgift 30 timer på projektet.

Navn	Nat i naturen
Beskrivelse	Den 17. oktober 2020 arrangerede DR "Naturens år" og den landsdækkende event "Nat i naturen". Sammen med Faaborg-Midtfyns Bibliotekerne bød Øhavsmuseet ind med et arrangement i Pipstorn skov.

	<p>Børn og voksne blev inviteret med ud for at opleve natten. Mens mørket faldt på, vandrede deltagerne gennem Pipstorn Skov og sluttede ved bålet, hvor der var servering af varme drikke og højtlesning. Arrangementet havde fokus på mørket, både på det mørke, der skaber hygge, når vi tænder lys, og på det mørke, der åbner for livets mere dystre sider.</p> <p>Der blev brugt midler på mobilt lydudstyr og på led-lamper til belysning. Begge elementer kan benyttes ved mange events fremover.</p>
Effekt	<p>Ambitionen var at skabe nye måder at bruge den lokale natur og kulturhistorie på, så vi skaber en 'nordisk halloween'.</p> <p>Ambitionen var også at fremme samarbejdet mellem to forskellige kulturpartnere, således at de børn og voksne, der ofte benytter naturen, kunne få inspiration fra bøgernes verden, og at de, der ofte har næsen i bogen, kunne opdage, hvad naturen kan tilbyde.</p> <p>Grundet corona-restriktionerne var deltagerantallet begrænset til 50 personer. Arrangementet blev udsolgt, og langt flere end de 50 deltagere gav udtryk for interesse i arrangementet.</p>
Tid og ressourcer	<p>Faaborg-Midtfyn Kommune støttede eventen med 8.000 kr., og Nordea-fonden støttede med 2.000 kr. via "Landskab i Fællesskab" projektet. Dertil supplerede museet og biblioteket med tidsmæssige ressourcer til udvikling og gennemførelse.</p> <p>Deltagerbetalingen var 75 kr. pr. person.</p>

Navn	Udstilling og bogudgivelse i anledning af 100-året for genforeningen i 1920
Beskrivelse	<p>Projektet er udsprunget af et ønske om at markere genforeningsjubilæet samt at synliggøre arkivernes samlinger og potentiale. Projektet er et samarbejde mellem alle kommunens arkiver og folkemindesamlinger – og er det første af sin slags nogensinde. Der blev udarbejdet en lille udstilling med lokale historier om genforeningen, som blev vist på de fire folkebiblioteker i kommunen. Dermed sikredes en bred berøringsflade med borgerne. Udstillingen kunne gennemføres, hvorimod den store fejring af genforeningen måtte udskydes pga. corona-restriktionerne. I december udkom publikationen "Genforeningen set fra Fyn".</p> <p>Effektmålet var netværksdannelse for kommunens arkiver. Samarbejdsprojektet er det første nogensinde i det regi.</p> <p>Succeskriterierne var dels at få så mange arkiver som muligt til at deltage, dels at udgive en bog på niveau med "STAVN". Det lykkedes: samtlige 21 arkiver deltog, og publikationen blev udsolgt.</p>
Effekt	<p>Der blev etableret og formidlet ny viden om 'det sønderjyske spørgsmål', set fra Fyn. Det var unikt, at samtlige kommunens arkiver og folkemindesamlinger fandt sammen i arbejdet med projektet, og modellen kan bruges til samarbejdsprojekter om andre emner.</p>
Tid og ressourcer	<p>Faaborg-Midtfyn Kommune gav 50.000 kr. i tilskud.</p> <p>Arkivsamvirket støttede med 8.000 kr.</p>

	Museumsinspektør Tissel Lund Jacobsen var projektleder. Estimeret arbejdstid var en måned.
--	---

Navn	Udgivelsen af "Stavn"
Beskrivelse	Museet har stået for udgivelsen af det fælles egnhistoriske skrift "Stavn" siden 1980'erne. Det involverer alle de arkiver og folkemindesamlinger, der var en del af den tidligere Faaborg Kommune. Efter kommunesammenlægningen har ikke alle arkiver i hele Faaborg-Midtfyn Kommune ønsket et fælles skrift. "Stavn" er utrolig populær, hvilket de ca. 1.200 solgte eksemplarer hvert år vidner om.
Effekt	Skriftet er en kanal for såvel lokalhistorikere som fagfolk, der ønsker at bringe et afgrænset emne ud til en bred målgruppe. Derudover fungerer det som netværk mellem museum og arkiver, der i sig selv er nyttigt og af betydning for rådgivningsvirksomhed (se kapitel 8 – virksomhed).
Tid & ressourcer	Museumsinspektør Tissel Lund-Jacobsen er ansvarlig for både redaktion og udgivelse og benytter ca. et månedsværk på opgaven. Der indgår en refusion af tid (30.000 kr.) i budgettet for udgivelsen.

KULTURARV – SAMLINGSVARETAGELSE, RÅDGIVNING OG ARKÆOLOGI

Indledning

Starten af 2020 bød straks på en ændring, eftersom et af de første skridt i retning af museets nye organisation var at skabe en Kulturarvsafdeling. Her skulle arbejdet med arkæologi, historie og nyere tid have mulighed for at smelte sammen og skabe en større og bedre synergi, både i relation til forskningsarbejdet, samling og rådgivning.

Det arkæologiske arbejde i 2020 bestod af flere mindre udgravninger i modsætning til de meget store undersøgelser fra 2019. Det gjorde det samtidig muligt at følge med beretningssskrivningen for disse mange udgravninger. Ud over museets seks fastansatte arkæologer, hvoraf tre sidder i indtægtsdækkede stillinger, blev yderligere arkæologihjælp hyret ind. Dertil var to af de fastansatte arkæologer udlånt til Østfyns Museer i ca. 10 måneder som et led i det øgede samarbejde inden for Arkæologi Sydfyn. På opfordring af Slots- og Kulturstyrelsen satte museet et større fokus på tydeliggørelsen af samarbejdet inden for Arkæologi Sydfyn.

2020 var desuden det første år, hvor museet foretog sin egen selvfinansierede udgravning. Det foregik på detektor-lokaliteten Elleshøj, nord for Korinth. Her er der de sidste mange år fundet store mængder af bl.a. smykker fra jernalderen, men også hanken af en romersk produceret kande. Målet med undersøgelsen var at fastlægge, hvorvidt der var tale om en gravplads. Da grøfterne blev udgravet, viste det sig hurtigt, at der var tale om en boplads eller muligvis handelsplads, hvilket blot gør lokaliteten endnu mere interessant at arbejde videre med.

Coronaen satte også sit spor på museets arbejde med amatørarkæologer og detektorførere – ikke kun i forhold til komplikationer med aflevering af fund, men også i mængden af fund. Der er tydeligvis mange detektorførere, der har benyttet hjemsendelser og manglende sociale arrangementer til at dyrke deres hobby. Årets mest markante detektorfund må være fundet af en møntskat fra vikingetiden og middelalderen. Den blev fundet sidst på året af detektorfører Claus Gundersen. Skatten var ved årets udgang stadig under registrering og analyse, men skønnes at indeholde mere end 800 mønter, hvilket gør fundet til den næststørste af sin slags på Fyn.

Inden for nyere tid blev der arbejdet videre med "Fortiden i Fremtiden" udstillingerne, hvor udstillinger om henholdsvis skibsportrætter og tekstiler er i støbeskeen. Dertil har hele Kulturarvsafdelingen bidraget med tekster til den nye udgave af Trap Danmark, ligesom afdelingen har leveret tekster, der skal anvendes i forbindelse med den kommende Geopark Det Sydfynske Øhav.

I forhold til museets nyere tids samling gik det store arbejde med at implementere SARA i registrerings- og opmagasineringsarbejdet i gang. Indtil videre har tre ansatte været på kurser i SARA, og museets registrator modtog sidemandsoplæring. Udover implementeringen af SARA er processen omkring gennemgang og kassation af museets samling blevet iværksat. Tilvæksten i genstande fra nyere tid var på 155, og ingen er endnu kasseret.

Museet har fortsat magasiner på tre adresser: Bryggergården i Mellemgade; loftet i Den Gamle Gård i Holkegade 1; og et nærmagasin i administrationsbygningen på Banegårdspladsen. Dertil står en række større museumsgenstande opbevaret hos Just Justesen i Faaborg.

Allerede 2018 blev det besluttet, at Bryggergården skulle sælges af Faaborg-Midtfyn Kommune, og i juli 2020 blev salget en realitet. Museet har fortsat et magasin her, men i samarbejde med kommunen er museet gået i gang med at finde et nyt magasin, som vil kunne rumme samtlige museumsgenstande.

Byhistorisk Arkiv var i 2020 udfordret af corona-nedlukninger og kunne derfor kun holde åbent i sammenlagt 5½ måned. Fysisk har 156 gæster besøgt arkivet, mens arkivets registreringer af billeder og arkivalier på "arkiv.dk" er set 33.600 gange. Der har været ca. 100 større eller mindre forespørgsler til arkivet på mail. Arkivets frivillige har deltaget i udgivelsen af både "STAVN" og "Genforeningen set fra Fyn" - både i form af artikler og billedredigering. Blandt de frivillige har arkivet sagt farvel til en enkelt og goddag til to nye.

Rådgivning, kap 8.

Nyere tid: 2.404 byggesager; 3 lokalplaner; 6 forespørgsler; 29 digesager; 2 besigtigelser, 2 ad hoc rådgivninger FMK, 1 ad hoc rådgivning private, 1 høringsvar.

Arkæologi: 2.404 byggesager; 55 lokalplaner; 93 landzonesager; 55 dispensationsager; 14 skovrejsningsager; 39 forespørgsler; 12 øvrige henvendelser.

Både inden for nyere tid og arkæologi er der et fortsat godt samarbejde mellem museet og myndighederne.

Udgravninger og beretninger 2020

ØHM 1115 Jylland-Fyn kabel: Beretning for rekonstrering og tracéundersøgelse langs strækningen for Energinets Jylland-Fyn kabel. Strækningen går fra nord for Falsled til Sønderhjørne på Horne. Beretning er ikke afsluttet.

ØHM 1300 Haagerup Grusgrav: Anden etape af arkæologisk forundersøgelse. Her blev fundet fortsættelse af kultpladsen fra den forrige udgravning (jf. ØHM 1376 Ålingsro Nord). Areal indstillet til udgravning som ØHM 1509 Ålingsro N I. Beretning er afsluttet.

ØHM 1333 Elleshøj: Forskningsudgravningen af detektorplads nord for Korinth. Der er blevet foretaget en sonderende forundersøgelse på lokaliteten med henblik på at søge om midler fra Slots- og Kulturstyrelsens pulje til erosions- og dyrkningstruede lokaliteter. Beretning er afsluttet

ØHM 1353 Banegårdspladsen 1: Overvågning i forbindelse med nedbrydning af eksisterende bebyggelse inden for den middelalderlige del af Faaborg. Beretning er ikke afsluttet.

ØHM 1395 Sommerfuglen I: Beretning for arkæologisk udgravning syd for Vindinge Å i Årslev. Ved udgravningen blev der fundet en gravhøj fra ældre bronzealder samt bebyggelse fra bondestenalderen og frem. Beretning og naturvidenskab er ikke afsluttet.

ØHM 1396 Sommerfuglen II: Beretning for arkæologisk udgravning syd for Vindinge Å i Årslev. Ved udgravningen blev der fundet en større bebyggelse fra yngre romersk jernalder og frem - samt en gravplads fra samme periode. Beretning og naturvidenskab er ikke afsluttet.

ØHM 1436 Birkelund, etape 3: Udgravning af middelalderligt gårdsanlæg i udkanten af Årslev. Gården har ligget i den oprindelige middelalderlige landsby af Årslev, hvor den også følger det oprindelige vejforløb gennem byen. Beretning og naturvidenskab er ikke afsluttet.

ØHM 1436, etape 4: Produktionsområde knyttet til den middelalderlige gård fra ØHM 1436 Birkelund, etape 3. Beretning og naturvidenskab er ikke afsluttet.

ØHM 1444 Stakdelen II: Arkæologisk forundersøgelse forud for udvidelse af råstofindvinding nord for Årslev. Ingen væsentlige jordfaste fortidsminder blev fundet. Beretning er afsluttet.

ØHM 1447 Årslev Bymidte: Arkæologisk forundersøgelse i Årslev. Ved forundersøgelsen blev der fundet en kultplads fra bronzealderen, en såkaldt kogegrubeplads. Areal er indstillet til udgravning som ØHM 1487 Bøgehøj. Beretning er afsluttet.

ØHM 1456 Blæsbjerggyden Råstof: Arkæologisk forundersøgelse i forbindelse med et kommende råstofsområde. Ingen væsentlige jordfaste fortidsminder blev fundet. Beretning er afsluttet.

ØHM 1477 Rynkeby NV: Arkæologisk forundersøgelse i den nordlige del af Ringe i forbindelse med byggemodning. Der blev fundet spor efter bebyggelse fra hhv. jernalder og middelalder. Areal er indstillet til udgravning som ØHM 1482 Bybjerggaard Vest. Beretning er afsluttet.

ØHM 1481 Birkelund, etape 5: Arkæologisk forundersøgelse i forbindelse med byggemodning. Arealet er beliggende i direkte forlængelse af ØHM 1436 Birkelund, etape 1. Der blev fundet fortsættelsen af det produktionsområde, som blev udgravet umiddelbart øst for forundersøgelsen. Areal er indstillet til udgravning som ØHM 1491 Birkelund, etape 5. Beretning er afsluttet.

ØHM 1482 Bybjerggaard Vest: Arkæologisk udgravning af jernalder- og middelalderbebyggelse. Begge dele kan knyttes sammen med tidligere års store udgravninger i området, hvor begge tidsperioder er fundet. Beretning er afsluttet.

ØHM 1486 Nybølle SØ II: Areal med formodede fund af grave. Gravene blev fundet i forbindelse med en detektor-afsøgning af arealet, og efterfølgende undersøgt med økonomisk støtte fra Slots- og Kulturstyrelsens pulje til akut dyrkningstruede lokaliteter. Den sonderende forundersøgelse viste spor efter intensiv bebyggelse med blandt andet kogestensgruber. Beretning er afsluttet.

ØHM 1487 Bøgehøj: Arkæologisk udgravning af kultplads fra bronzealderen. Lokaliteten består udelukkende af kogestensgruber. Beretningen er afsluttet; afventer naturvidenskab.

ØHM 1491 Birkelund, etape 5: Arkæologisk udgravning af produktionsområde, som er beliggende i tilknytning til de øvrige Birkelund-udgravninger i den vestlige del af Årslev. Beretningen er afsluttet.

ØHM 1497 Stakdelen III: Arkæologisk forundersøgelse forud for udvidelse af råstofindvinding nord for Årslev. Ingen væsentlige jordfaste fortidsminder blev fundet. Beretning er afsluttet.

ØHM 1502 Bramstrup VNV: Arkæologisk udgravning af mindre areal med produktionsområde fra ældre jernalder. Undersøgelsen har været en del af Baltic Pipe projektet. Beretning er afsluttet.

LOKALER & AREALER

I 2020 har museet fortsat arbejdet med at rydde Hobys Gård i Holkegade 3. Hvor der i 2019 var fokus på at rydde Hobys Gård for museumsgenstande, var fokus i 2020 at tømme ejendommen for alt inventar generelt. Det lykkedes vi med i det sene efterår, og ejendommen er nu overdraget til Museumsforeningen, som i samarbejde med Faaborg-Midtfyn Kommune skal beslutte det fremtidige brug af ejendommen. Guldsmedfirmaet Lind & James har stadig til huse i Holkegade 3.

I Den Gamle Gård, Holkegade 1, valgte museet i foråret at renovere græsplænen i parterrehaven. Allerede i 2019 var selve parterrebedene blevet tømt, og mens de udgåede buksbomplanter måtte kasseres, kunne vi finde plads til at opbevare lavendlerne mellem roserne. Desværre betød kombinationen af rosenbuske og lavendler, at ukrudtet og græsset imellem dem voksede kraftigt. Derfor måtte lavendlerne flyttes igen. Græsplænen havde over tid vokset sig højere end flisestierne, hvilket gjorde græsslåningen besværlig. Alt græs blev fjernet, og nyt rullegræs blev lagt ud over de gamle plæner og parterrebedene. I overensstemmelse med Museumsforeningen blev det aftalt, at museet går videre med at søge Slots- og Kulturstyrelsen om at nedlægge bedene og bibeholde de større græsplæner.

Museumsforeningen har desuden selv taget initiativ til et par mindre renoveringsopgaver i både Holkegade 1 (det gamle kustodehus i gården), og Holkegade 3 (det gamle hønsehus).

På Kaleko Mølle blev der fældet en del af de mindre og selvsåede træer, som voksede for tæt på bygningerne. Særligt omkring huggehuset havde en del hylde træer vokset sig større, og disse blev fældet i forsommeren for at beskytte stråtaget. Desværre flyttede en mår ind i huggehuset sidst på året, så det alligevel blev nødvendigt at renovere det.

På Banegårdspladsen i museets administrationsbygninger måtte en større lokalerokade finde sted for at gøre plads til det øgede antal medarbejdere og et større arkæologisk magasin. Det blev desuden muligt at indrette et mindre mødelokale.

Det nye besøgscenter i Havnegade nåede desværre ikke at overgå til drift i 2020 og forblev derfor primært en del af projektet omkring "Mødestedet".

Udgifter til lokaler fra 2017 – 2020

	2020	2019	2018	2017
Banegården	183.083	140.792	132.121	137.790
Arresten og Arkivet	88.505	82.570	82.641	87.239
Holkegade og Kaleko	254.650	194.331	154.396	214.891
	526.238	417.694	369.157	439.920

NB: Kaleko og Holkegade udgør hver især 37.548 kr. og 217.103 kr. i 2020.

FORSKNING

Forskningen i 2020 var en fortsættelse af de projekter, som blev igangsat i 2019. Det betød derfor også et forsat arbejde inden for paraplyen "BROR", der undersøger området omkring Haagerup og Brahetrolleborg – fra romertid til reformernes tid. Artiklen *Wealth and Wetlands: Two Millenia of Landscape History in and around Haagerup, on the Island of Funen, Denmark* samt artiklen *Skovene omkring Brahetrolleborg* forventes udgivet i 2021.

Projekter inden for forskning

Navn	DEVICE (dEep village Community based Exploration), Haagerup
Beskrivelse og formål	<p>I forbindelse med et forskningsseminar i august 2018 opstod ideen om at afprøve en anerkendt engelsk undersøgelsesmetode inden for den såkaldt historiske landsby i en dansk kontekst. Metoden, også kaldet CORS, er udviklet i England af Dr. Carrensa Lewis og har med stort held identificeret ikke blot de eksisterende landsbyers historiske, rumlige udvikling, men også kunnet dokumentere, i hvilket omfang disse byer led under den sorte døds hærgen i midten af 1300-tallet. Udover den konkrete viden om den enkelte landsby og middelalderen i et bredere perspektiv har metoden, herunder vores tilpasning af den, haft som selvstændigt mål at engagere lokale borgere, både voksne og børn, i udforskningen af egen historie. Det er målet herigennem at skabe værdi for det område, der undersøges, og dermed bedre livsvilkår for indbyggerne.</p> <p>DEVICE opstod i samarbejde mellem Aarhus Universitet ved lektor Mette Svart Kristiansen og museet ved museumsinspektør Poul Baltzer Heide. I 2019 gennemførtes den første feltskole som et led i de arkæologistuderendes uddannelse. Resultaterne fra denne præsenteres i en fagfællebedømt artikel i 2021. I 2020 gennemførtes yderligere en feltskole samt en intens mindre udgravning i sensommeren.</p> <p>Med resultaterne fra 2020 ser vi et klart billede af den middelalderlige landsbys udbredelse i den nordlige del af den nuværende landsby, beliggende omkring åen. Markerne omkring den nuværende landsby er helt tomme for middelalderlige fund, og selv inde i landsbyen er middelalderkeramikken sparsom. Dette rejser flere nye spørgsmål i forhold til såvel landsbyens beliggenhed som indbyggernes håndtering af fx husgeråd og affald.</p> <p>Den lille udgravning i sensommeren blev finansieret af en forskningsbevilling fra Aarhus Universitet samt midler fra Øhavsmuseet.</p> <p>Projektet hænger nøje sammen med udgravningerne på den nedlagte kirkegård, projektet Lige på Kanten (nedenfor) og projektet Grangie (også nedenfor) - alle under projektparaplyen BROR (Brahetrolleborg fra Romertid til Reformtid). I forbindelse med udgravningen i 2019 deltog lokale borgere med stor interesse, og der blev gennemført skoledage med deltagelse af elever på mellemtrinnet. Pga. corona-restriktioner var det desværre ikke muligt at gennemføre dette element i projektet i 2020.</p> <p>På baggrund af de tre udgravningskampagner samles resultaterne i en samlet udgivelse.</p>
Effekt	Projektet har givet væsentlig ny viden om såvel de historiske forhold i landsbyen Haagerup som det metodiske potentiale i CORS-metoden i Danmark. Som forventet rejser en sådan

	<p>undersøgelse også en række nye spørgsmål, der giver grundlag for en kvalificering af fremtidige undersøgelsesspørgsmål. I det projekt blev utroligt godt modtaget lokalt, har det føjet sig positivt til rækken af arkæologiske undersøgelser i Haagerup i de senere år og dermed bidraget til at udvikle den lokale identitet. Afholdelse af feltskoler o.l. indgår i museets forskningsstrategi, som projektet dermed bidrager til at opfylde.</p> <p>Endelig er det en klar effekt af en feltskole som denne, at den bidrager meget væsentligt til museets forskningsressourcer qua de mange udefrakommende mandetimer til såvel dataindsamling som analyse. Journal nr.: ØHM 1442 og 1443.</p>
Tid og ressourcer	<p>Udgravningerne blev foretaget i juni og august 2020. I alt deltog 13 studerende og 1 underviser fra AU. Dertil kom 4 udgravningsassistenter i august. Skovfoged Susanne Frederiksen deltog i kortlægning af særlige træer og hegn.</p> <p>Fra museets side deltog Poul Baltzer Heide samt i mindre omfang Anne Garhøj Rosenberg, Anne Høyby og Nina Boutrup i ca. 4 uger i alt.</p>

Navn	Wealth and Wetlands: Two Millennia of Landscape History in and around Haagerup, on the Island of Funen, Denmark
Beskrivelse og formål	<p>Projektet har bidraget til at kortlægge den socioøkonomiske udvikling øst for Arreskov Sø i perioden jernalder-middelalder, herunder relationen til og betydningen af det særlige kuperede landskab. I forlængelse heraf kan jernalderens og vikingetidens bebyggelser relateres til det middelalderlige højstatusmiljø i området og dermed give en dybere forståelse af rumlig og institutionel kontinuitet i et tilsyneladende marginalt landskab.</p> <p>Forskningsspørgsmål:</p> <p>Hvad er det samlede billede af de arkæologiske fund i perioden jernalder-vikingetid i projektområdet?</p> <p>Hvordan forholder bebyggelserne sig til terrænets særlige ressourcer og barrierer, herunder infrastrukturen?</p> <p>Hvordan forholder bebyggelserne sig til det efterfølgende middelalderlige landskab?</p>
Effekt	<p>Der blev givet svar på ovenstående spørgsmål, og projektet flyttede dermed vores grundlæggende viden om såvel området som perioden på denne egn. Dette har en selvstændig værdi, men føjer sig også til den viden, der samlet set akkumuleres i BROR paraplyprojektet. I og med, at en stor del af kildegrundlaget er de med metaldetektor fremdragne fund fra de senere år, adresserer projektet også det stadig voksende volumen af detektorfund og bringer dem ind i en landskabsarkæologisk forskningssammenhæng.</p> <p>Projektet afsluttes med en fagfællebedømt artikel i tidsskriftet "Landscapes" og udkommer i 2021.</p>
Tid og ressourcer	I projektet indgik i alt 13 ugers arbejde sammenlagt for museets Nicolai Garhøj Larsen og Poul Baltzer Heide.

Navn	Skovene omkring Brahetrolleborg
Beskrivelse og formål	<p>På Sydfyn findes nogle særlige skove, som dem der beklæder de fynske alper. Disse skove er nogle af landets bedst producerende, men hvor stammer skovene egentlig fra, og hvor gamle er de?</p> <p>Skovene omkring Brahetrolleborg Slot beskrives både lokalt og nationalt som noget særligt. I november 2018 blev Svanninge Bjerger, som tidligere tilhørte godset Brahetrolleborg, udpeget i den nationale naturkanon sammen med de tilstødende Svanninge Bakker. Skovene beskrives som ældgamle, næsten som om de altid har været her. Men forholder det sig faktisk sådan?</p> <p>I artiklen undersøges skovene omkring Brahetrolleborg gods, det tidligere Holme Kloster, i et landskabshistorisk perspektiv, for at få en bedre forståelse af den menneskeskabte skovs opståen og udvikling.</p> <p>Projektet ligger inden for rammen af BROR og afrundes med en dansk fagfællebedømt artikel.</p> <p>Forskningsspørgsmål:</p> <p>Hvor gamle er skovene omkring Brahetrolleborg?</p> <p>Er der forskel på organisation og økonomi for de enheder, der ligger 'i skoven', syd og øst for godset, og landsbyerne på sletten, nord og vest for?</p>
Effekt	Vi opnår ny, veldokumenteret viden om tematikken, ligesom vi opnår en bedre forståelse af projektområdets forhold i perioden mellem 1500 og 1800. Ydermere sker der et mærkbart bidrag til BROR-projekterne op imod dennes kronologiske afgrænsning i år 1800.
Tid og ressourcer	Museumsinspektørerne Tissel Lund-Jacobsen og Poul Baltzer Heide brugte tilsammen ca. 10 uger på projektet.

Krav til forskning på arkæologiske museer eller museumsenheder

Det kan oplyses, at for arkæologiske museer er der fastlagt indholds krav til forskningen. I løbet af fem år skal et arkæologisk museum (eller et samarbejde mellem arkæologiske museer som i vores tilfælde) producere:

- 1 monografi eller ph.d.-afhandling
- 2-3 internationale, fagfællebedømte artikler
- 5 danske fagfællebedømte artikler

Der er ikke tilsvarende krav for nyere tid (historisk tid 1660 og frem— eller forskning ud fra anden faglighed end arkæologi).

Faglige konferencer, seminarer og større netværksmøder

Grundet corona og diverse nedlukninger har ingen deltaget i konferencer, seminarer og større netværksmøder.

TVÆRGÅENDE UDVIKLINGSPROJEKTER

I museets nye organisation fra september 2020 blev der etableret en stabsfunktion til større, tværgående udviklingsprojekter, som typisk har egen økonomi (særbevillinger og fondstilsbud). I 2020 omfattede disse en række delprojekter under Nordea-fondens bevilling til "Landskab i Fællesskab" og etableringen af særudstillingen "Mærk dig selv", som har premiere i juni 2021 samtidig med åbningen af første etape i det nye museum på Slagterigrunden, Faaborg Havn. Dertil kommer selve overtagelsen af det nyrenoverede Frølager, så det kan fungere som ny museumsafdeling. Endelig er der projektet "Danske landskaber mellem fortid og fremtid", der lagde ud med en udstilling og konference i 2018 og afsluttes i sommeren 2021.

Ifølge museets egen normering anvendte museet lønmidler for knapt 1,7 mio. kr. på udviklingsprojekter i 2020.

Delprojekter støttet af Nordea-fonden (projektet "Landskab i Fællesskab"):

NF01: Mødestedet

Mødestedet blev ca. 80 % færdigt og manglede kun mindre detaljer som maling, lidt indretning, udvendig skiltning og en online-platform. Forløbet i 2020 var anderledes end forventet, men museet kom i mål med alle planer på trods af corona-udfordringer. Mødestedet har allerede nu været brugt til ubemandet udstilling og online livespeaks. Færdiggøres til åbningen af det nye museum.

NF02: Oversvømmelsesmodel

Modellen blev 85 % færdig, idet den blev fysisk bygget og installeret. Animationen blev klar, og lyden var under udarbejdelse. På baggrund af brugertest laver museet de sidste formidlingsmæssige tilretninger. Derudover skal lyset kodes til modellens 1.200 pins. Færdiggøres til åbningen af det nye museum.

NF03: Klub Ø

2020 var året, hvor museets nye fællesskab Klub Ø blev etableret. Lanceringen fandt sted den 1. marts – blot to uger før den første nedlukning. Medierne tog godt imod det nye initiativ, og vores første årsprogram med blandt andet "Suppe og Sansevandring" samt en "Sviptur til Svelmø" så ud til at tegne rammen for en succes. I alt 23 nåede at melde sig ind i Klub Ø, inden Danmark lukkede ned. På nuværende tidspunkt afventer vi genåbningen, inden vi igen kan invitere lokale borgere til at mødes i fællesskab.

NF04: Virtual Reality-tilbud

Dette delprojekt vil først blive igangsat i løbet af 2021. Museet har besluttet at tilføre en intern teknisk kompetence til arbejdsgruppen for at højne kvalitet og driftssikkerhed.

NF05: Sjælerejser

Tilbuddet blev 95 % færdigt og manglede blot nogle mindre anskaffelser. Der blev udviklet tre forskellige forløb, og essensen af indholdet blev implementeret på museet i såvel udstillinger som anden levende formidling. Forløbet i 2020 blev pga. COVID19 anderledes end forventet, men tilbuddet kan formentlig fuldt udfoldes i 2021.

NF07a: Trædesten - Under Isen

Audiowalk'en "Under Isen" har bragt mange mennesker ud på historiske gåture langs Øhavsstien fra det kommende museum på Faaborg Havn til Lerbjerg i Svanninge Bjerger.

NF07b: Trædesten - Svanninge Bakker

Tilbuddet består af to dele: den usynlige teaterforestilling "Under Isen" og anlæggelsen af et MTB-formidlingsspor. Alt i alt blev projektet ca. 60 % færdigt, idet audiowalk'en blev lanceret, mens formidlingssporet var under opbygning. Der blev indgået en række samarbejdsaftaler i forbindelse med trædestenen, som også afspejler, at den ligger i et kendt og meget benyttet område med mange brugere. Trædestenen følger tidsplanen og indvies i sommeren 2021.

NF07c: Trædesten - Kaleko Mølle

Tilbuddet består af to elementer: en vandaktivitet og et mikroeventyr. Alt i alt blev projektet ca. 30 % færdigt. Der blev indhentet tilladelse fra lodsejer, men byggetilladelsen er ikke givet endnu. Trædestenen følger tidsplanen og indvies i 2021.

NF08: Snorkling for alle

Tilbuddet blev ca. 90% færdigt og mangler blot de sidste anskaffelser af ekstra dragter, kameraer o.l. Tilbuddet blev igangsat planmæssigt og var gennem sommeren 2020 særdeles populært hos familierne.

NF09: Stammebåden

Tilbuddet blev, som planlagt, 25 % færdigt og tilbydes til gæster i sommeren 2021. Der blev bestilt kajaker m.v., ligesom der blev aftalt uddannelse og udvikling. Hovedbestanddelen bliver en særlig slags gennemsigtige kajaker, kaldet glaskajakker, som gør det muligt også at se under vandet.

NF10 Undervisning

Dette delprojekt bliver sat i gang i anden halvdel af 2021. Arbejdet med et børnespor i udstillingen "Mærk dig selv" har givet gode ideer til, hvordan vi kan koble undervisning, udstilling og aktiviteter i det fri.

NF11: Kystakademiet

Tilbuddet kører planmæssigt og blev ca. 25 % færdigt. Projektet har desuden affødt en partnerskabsaftale med Trente Mølle, som ændrer projektets økonomi i positiv retning. Det første hold på vores Feltformidleruddannelse starter til september 2021 med op til 20 deltagere.

NF12: Vi ruller ud

Tiltaget kører planmæssigt og blev ca. 30 % færdigt. Der blev bestilt en eldrevet varebil, som bliver rygraden i infrastrukturen mellem de forskellige delprojekter i det fri. Den skal efter modtagelse indrettes og opbygges indvendigt, og vi forventer, at den er i brug i sommeren 2021.

NF13: Specialkurser

Opstart i december 2021.

NF14: Kommunikation

Arbejdet med kommunikationen begyndte at tage form. I 2020 valgte vi et bureau til at hjælpe os med opgaven. Valget faldt på design- og kommunikationsbureauet Hovedkvarteret. Da 2020 blev et år med mange aflysninger pga. corona-restriktionerne, blev en del ressourcer anvendt på en planlægning, der

efterfølgende ikke kunne eksekveres Meget blev dog indhentet ved hurtig omstilling og nytænkning. Både de to live stream talks i det nye museums regi samt audiowalk'en "Under Isen" kunne benyttes uafhængigt af restriktionerne og sikrede en betydelig omtale af museet og projektet. Året sluttede med en lancering af den nye Feltformidleruddannelse, og også denne kampagne opnåede fine resultater med godt 1.000 visninger på YouTube og sidenhen et antal tilmeldinger, der betyder, at uddannelsen kan gennemføres i 2021.

Efteråret blev anvendt på at lægge strategien for kampagneudrulning. Det har betydet, at museets visuelle identitet er skærpet, og der er særligt fokus på digital eksponering og PR.

NF15: Årsmøder

Museet afventer fuld udrulning af Kystakademiet.

NF16: Evaluering

I 2020 blev der opsat tællere ved det nye museum og ved den kommende trædesten på Kaleko Mølle for at få erfaring med teknologien samt få en "nulpunktsmåling". Der blev desuden afholdt møder med Nordea-fonden og deres rådgiver fra Pluss om indholdet i og sigtet med evalueringen. Dette forløb er intensiveret i de første måneder af 2021 og forventes omsat i en aftale med evaluator i marts 2021. Projektet er 25 % færdigt.

Vurdering af delprojekterne / effekt (tekst sendt til Fonden i februar 2021)

Målopfyldelse

Familiesnorkling har været en stor succes og virkelig fået familier ud i naturen og under vandet. Aktiviteten har fint kunnet tilpasses i en coronaversion.

Trædestenen "Under Isen" har bragt mange mennesker ud i Svanninge Bakker og Bjerger på historiske gåture.

Mødestedet, som ikke har kunnet åbnes fuldt ud for offentligheden pga. coronaen, har i stedet været brugt til enkelte specialarrangementer som f.eks. live stream talks på fyens.dk og en ubemandet pop-up udstilling.

Vi fik lanceret Feltformidleruddannelsen, og der var fuldt hold til det første kursus.

Sjælerejser-aktiviteten er klar, men afventer, at folk igen må mødes.

Udfordringer

Årets udfordring har i den grad været corona-restriktionerne. Både i forhold til arrangementer med gæster og i forbindelse med udviklingsarbejder, leverandører og samarbejdspartnere. Vi forsøger at lave fællesskaber, hvilket er særdeles vanskeligt i en verden, der ikke må mødes.

Læringspunkter

Vi har haft en rigtig god dialog med Nordea-fondens medarbejdere i forhold til coronaens påvirkninger og de eventuelle forsinkelser og budgetændringer i den anledning.

Langtidsplanlægningen af aktiviteter har indimellem været betydeligt udfordret pga. ændringer i vilkårene for, hvordan man må mødes. Her har forandringssparathed været en stor styrke.

Aktiviteter med samarbejdspartnere tager længere tid, end vi forventede. Men også det kan være en udløber at et coronapresset år.

Online-møder kan være udmærkede i visse sammenhænge, men i opstartsfasen på projekter med nye eksterne samarbejdspartnere er de betydeligt mindre velegnede.

Forankring

Projektlederværktøjer bliver anvendt i organisationen.

Der har været god respons fra de lokale borgere på den ubemandede informationsudstilling, der har været åben hen over sommeren i 2020.

Vi sikrer bæredygtige aktiviteter for at have et bæredygtigt museum efter projektperioden. Det gælder eksempelvis Feltformidleruddannelsen, som er brugerfinansieret.

Generel status

Det seneste år med corona har kun øget projektets relevans. At få folk ud i naturen og skabe fællesskaber vil der i særlig grad være behov for i den kommende tid.

De mange delprojekter har været en fordel, da vi har haft mulighed for at sætte fokus på netop de elementer, der kunne lade sig gøre.

Navn	Udstillingen Mærk dig selv
Beskrivelse og formål	<p>Vores mål med den nye udstilling er, at gæsten tydeligt skal mærke relevansen for det moderne menneske. I en hidtil uset kobling mellem kulturhistorie, natur og sansning skal gæsten inspireres til at mærke sig selv. Det moderne menneske er en del af en meget større helhed, som findes i både tiden og naturen.</p> <p>For at det skal lykkes, har vi lagt stor vægt på, at udstillingen skal opleves med alle sanser. Dette understreges blandt andet ved, at man ved indgangen tager skoene af, så også fødderne kan mærke rejsen gennem de forskellige landskaber. Ud over at fortælle vores gæster, at naturen påvirker dem på samme måde, som den påvirkede vores forfædre, er der til hvert landskab knyttet en test. I testrummene får gæsterne mulighed for at opleve, at naturen gør noget ved dem. Blikket ændres i det åbne land, sanserne vækkes i mosen, fantasien skærpes i den mørke skov osv.</p>
Effekt	<p>Med udstillingen håber vi at bygge bro mellem en indendørs museumsoplevelse af høj kvalitet og en udendørs oplevelse med levende formidling, der leveres af museet eller opleves på egen hånd.</p> <p>I udstillingen er hvert landskab forsynet med et forslag til en destination i området, hvor man kan opleve samme landskab 'live'. Derudover giver den sidste test i udstillingen gæsten et personligt resultat, der afslører, hvilket landskab man er mest knyttet til. Det skal også gerne give appetit på flere oplevelser i det fri.</p> <p>Derudover ønsker vi at skabe en stærk social oplevelse, der kan danne baggrund for tanker og snakke med familie og venner.</p>
Tid og ressourcer	<p>Projektet har været organiseret med Tore Vesterlund og Mette Broch Jacobsen som projektledelsen, hvor Tore er ansvarlig for budget og aftaler - og Mette for indhold. Poul Heide har stået for faglig sparring generelt; herunder testdelen. I sommeren 2020 blev</p>

	Torden og Lynild valgt som udstillingsdesignfirma og Mmex som rådgiver, hvor Ludvig Lohse fra Mmex står for testdelen. Budgettet for udstillingen på 315 m ² er 5,2 mio. kr.
--	---

Navn	Overtagelse af Frølageret til museum
Beskrivelse og formål	I august 2018 vedtog kommunalbestyrelsen i Faaborg-Midtfyn, at det såkaldte Frølager på Vestkajen af Faaborg Havn fra o. 1930, som ikke var nedrevet efter slagteriets lukning, skulle anvendes midlertidigt af Øhavsmuseet og andre interessenter i ca. 4 år. I august 2019 vedtog kommunalbestyrelsen at foretage en større renovering af bygningen, som samtidig skulle være Geoparkcenter. Bl.a. skulle der nyt tag på af hensyn til varme mm. I juni 2020 var en foyer mod Havnegade klar til at åbne for publikum sommeren over. Selve bygningen blev overdraget til museet december 2020.
Effekt	Frølageret bliver etape 1 af det nye Øhavsmuseum. Og dermed helt essentielt for realiseringen af satsningen på et nyt museum. Dertil kommer, at rammerne (mødestedet i den ene halvdel) kan anvendes som ikonisk ramme om andre events af relevans, i november 2020 således en COVID 19 live streaming ved Fyens.dk Huset inkarnerer så at sige det nye Faaborg og Slagterigrundens forvandling
Tid og ressourcer	Projektchef Tore Vesterlund har været museets kontakt til kommunens bygningsafdeling. Renoveringen er sket med kommunen som bygherre. Dog er anvendt ca. 1,4 mio. Kr. Af de 20 mio. Kr., som museet blev tildelt ved budgetforlig 2017. Geoparkcenter sker ved Geoparksekretariatet.

Navn	Danske Landskaber mellem fortid og fremtid
Beskrivelse og formål	Projektet "Danske Landskaber mellem fortid og fremtid" er et samarbejde mellem museet og Institut for geovidenskab og naturforvaltning (IGN) med flere etaper. Under første etape produceres en udstilling i Banegårdsbygningen i 2018. Udstillingen åbnede i forbindelse med en konference i kulturhuset Helios. Derudover blev der i løbet af 2018 arrangeret flere ture ud i det fri. Under etape 2 blev en væg med digital formidling af landskabets historie - fra før landboreformerne omkring år 1800 til den nære fremtid – det bærende element. Den ankom efter sit første stop i Polymeren i Årslev og skulle derefter videre til udstilling i Jammerbugt Kommune og dernæst til Mors. De valgte steder har alle været i gang med lokale projekter omkring udviklingen af deres lokalområde med afsæt i landskab, funktioner og ejerforhold. Sidste etape, der kun delvist er i gang, er en fortsat digital formidling om emnet. I 2018 blev to podcast serier produceret, og i 2020 kom 6 korte videoer, der formidler, hvordan vi mennesker bruger de forskellige landskabstyper. Videoerne lægges op på de sociale medier og linkes til Historisk Atlas i foråret 2021.
Effekt	Udstilling og digital formidling skal få flere mennesker til at opdage, at de selv kan præge deres landskab og gøre det mere anvendeligt (nye stiforbindelser, fællesområder, jordfordeling mm.). Materialet skal også tjene som inspiration for særlige interessenter som lodsejere, interesseforeninger (NGO), kommunale planlæggere, lokalsamfundsföreninger og politikere. Derfor blev der gennemført konference i 2018 sammen med udstilling og ture, hvor lodsejere viste rundt. Knap 17.000 har nået at se udstillingen, hvilket er lidt mindre end målsætningen om 20.000. Grundet corona-restriktioner blev det ikke muligt at vise udstillingen på de sidste tre lokationer. Dertil 20.000, der viser interesse for den digitale formidling (podcast, film mm.)

	Endelig er det intentionen, at 6 producerede videofilm kan bruges som optakt til åbningen af det kommende museum, eftersom filmene er unikke i deres beskrivelse af, hvordan det nye Øhavsmuseet anvender menneskers brug af landskabet som et bærende element i formidlingen.
Tid og ressourcer	I 2020 blev museets arbejde hovedsageligt lagt i koordineringen af vandredstillingen sammen med IGN og dernæst i udviklingen og produktionen af de 6 film.

LEDELSESMÆSSIGE OG FÆLLES PROJEKTER

I 2020 var selve organisationen den vel nok vigtigste opgave på tværs. I tæt sammenhæng hermed blev der endvidere taget de første skridt hen mod en langtidsholdbar plan, der skal sikre den økonomiske bæredygtighed for museet, som på fem år har fordoblet sin omsætning fra 10 til 20 mio. kr., men som fortsat er særdeles sårbar og presset i sin basisøkonomi. Endelig blev 2020 året, hvor museet skulle kvalitetsvurderes. Museet bestod; det havde vi også regnet med (!), men med nogle klare opfordringer og krav til fremtiden, som vi vil implementere i de kommende år.

Navn	Ny organisation for Øhavsmuseet
Beskrivelse og formål	<p>Museet er inden for få år blevet større, målt på antal ansatte, omsætning og projekter. Samtidig viste museets APV (psykisk arbejdsmiljø) i 2019, at medarbejderne i almindelighed trives rigtig godt, men at der kan og bør skabes en arbejdspladskultur med mindre selvledelse og mere formalisering af informationer, beslutninger og fora for drøftelser.</p> <p>På den baggrund igangsatte museets direktør en proces, der omhandler udviklingen af organisationen.</p> <p>Målet er at sikre den nuværende stærke og udviklingsorienterede organisation, men samtidig at forbedre styring og effektivitet, så museet dels kan levere de mange resultater, som forventes af bestyrelse, tilskudsgivere og fonde mv., dels kan bibeholde og styrke et godt arbejdsmiljø. Resultater handler ikke mindst om gæster og omsætning, så museets økonomiske bæredygtighed kan forbedres.</p> <p>Et centralt middel til at nå målsætningerne er en opdeling af de ansatte i tre afdelinger og en stabsfunktion. Denne formalisering og professionalisering imødekommer samtidig krav og henstillinger fra staten, jf. kvalitetsvurderingen (mere forskning og konsolidering af organisationen). Organisationens består nu af tre afdelinger med personale: kulturarv, formidling og salg, bygningsdrift samt administration. Dertil en stabsfunktion til strategiske udviklingsprojekter. I 2020 var de strategiske projekter knyttet til finanslovsmidler og Nordea-fondsmidler. Her blev Tore Vesterlund ansat som projektchef for at bistå museets direktør med at lede disse store udviklingsprojekter. Fremtidige strategiske udviklingsprojekter er etape 1 af det nye museum, videreudvikling af Arresten og større forskningsprojekter, herunder muligvis et forskningscenter.</p> <p>Anne Garhøj Rosenberg blev mellemlider med ansvar for kulturarv samt bygningsdrift og administration, mens Anne Høyby blev mellemlider med ansvar for formidling og salg. De indgår samtidig i et ledelsesteam med museumsdirektøren.</p>
Effekt	Organisationsudviklingen skal føre til mere synlig personaleledelse, bedre specialisering, kompetenceudvikling og arbejdsdeling omkring kerneopgaverne: formidling og salg samt kulturarv - og endelig mere konsekvens og transparens omkring mål og rammer.
Tid og ressourcer	Der er anvendt midler til betaling af erhvervspsykolog Søren Ikast til en workshop for medarbejderne i februar, hvor alle fik afdækket deres MBTI (Myers Briggs Type Index). Resultaterne blev sat i relation til museet som organisation. I aftalen indgik også sparring

	fra Søren Ikast. Fra september afholdes ugentlige møder i lederteam og kvartalsvise møder for alle medarbejdere.
--	--

Navn	Kvalitetsvurdering ved Slots- og Kulturstyrelsen
Beskrivelse og formål	Den 7. september 2020 havde museet besøg af Slots- og Kulturstyrelsen som et led i kvalitetsvurderingen af museet. Besøget var en kombination af besigtigelser af bl.a. udstillingssteder og et fælles møde, hvor også borgmester og embedsmænd deltog. Kvalitetsvurderingen var en opfølgning på en tilsvarende vurdering af fusionsmuseet i 2013 og endte ydermere med at have sammenhæng med en vurdering af arkæologisamarbejdet Arkæologi Sydfyn, som museet har med tre andre museer i regionen. Museet 'bestod', men med nogle klare anbefalinger og krav. Hvad angår arkæologisamarbejdet, ønsker Styrelsen mere fokus på ensartethed og et strategisk sigte. Dette er dog anbefalinger, som også gives til andre samarbejder og arkæologiske museer.
Effekt	Kvalitetsvurderingen har givet anledning til et fælles fokus - på tværs af stat, kommune og museum - på Øhavsmuseets styrker og udfordringer. De kan sammenfattes til et fokus på mere stærk og robust økonomi samt konsolidering af organisationen. Opprioritering af forskning ud over den arkæologiske periode. Konsekvens af visioner og strategier, så der "skæres til" i opgaver, som ikke afspejler strategien.
Tid og ressourcer	Opgaven har altovervejende ligget hos museumsdirektøren med bistand fra lederen af kulturarv og dertil diverse bidrag og input på dagen fra øvrige medarbejdere

Navn	Forretningsplan for etape 1 af nyt museum på Slagterigrunden
Beskrivelse og formål	I maj 2020 besluttede kommunen at overdrage Frølageret til Øhavsmuseet som en permanent første etape af et nyt Øhavsmuseum. Samtidig udbad kommunen sig en forretningsplan for udbygningen af stedet til et større museum, som kaldes etape 1. Hen over sommeren og sensommeren tog kommunens embedsmænd initiativ til, at der skulle tænkes i en synergi med forretningsplaner for både Øhavsmuseets udbygning og udbygningen af Faaborg Museum samt Slagterigrunden (de 3 såkaldte signaturprojekter i Faaborg); alt bundet sammen af en overordnet rammeplan for Faaborgs udvikling i de kommende år. Konsulentfirmaet Seismonaut, der har stor erfaring og ekspertise inden for feltet 'forretningsplaner' og 'evaluering af attraktioner' blev valgt til opgaven. Arbejdet er fortsat i 2021 og peger hen mod en meget løfterig forretningsplan, set for etape 2 af Øhavsmuseet. Estimatet lyder på 50-70.000 gæster årligt, afhængig af den øvrige udvikling i Faaborg. Med de gæster, som forventes ved aktiviteterne i det fri mv., kommer tallet til at ligge på over 100.000 gæster årligt.
Effekt	Forretningsplanen giver museet et meget stærkt grundlæggende dokument, der kan belyse potentiale og forudsætninger for udviklingen af hele museet. Dermed er der et godt afsæt for såvel fonsdialog som dialogen mellem museum og kommune om rammerne.
Tid og ressourcer	Opgaven har involveret museumsdirektøren og lederen af formidling og salg og har primært haft karakter af deltagelse i onlinemøder og gennemlæsning af udkast. Derudover deltager museumsdirektøren i en tværgående gruppe med kommunen og Faaborg Museum.